

УЧИТЕЛЯТ – ИСТИНСКИЯТ БУДИТЕЛ

Сергей Сергеевич Хорошуля, 1. курс, специалност „Право“¹
Бургаски свободен университет

THE TEACHER – THE TRUE ENLIGHTENER

Sergey Sergeevich Horoshulya
Burgas Free University

*„...и фърляше тайно през мрака тогаз
най-първата искра в народната свят“.*
Иван Вазов, „Паисий“

Сблъсъкът на неукрепналия детски разум с реалността е неизбежна, но при това необходима стъпка в живота на всеки един индивид. Бурните води на внезапно възникналите мириади от избори имат силата да обезкуражат непривикналия към предизвикателства впечатлителен ум: неочакваният контраст, който среща невинният мироглед при рязкото потапяне в безкомпромисната действителност, е способен да обърка, дори отблъсне подрастващия, лишавайки го от жизненоважния преход от инфантилното към зрялото. Дрейфуващите в океана на битието нежни салове не биха оцелели без спасителните лъчи на познанието, озаряващи пътя към саморазвитието. Този пътеводен фар, гордо възвисяващ се над скалите на съмнението, е безспорно образът на искрения учител.

Точно учителят е способен да събуди у своя възпитаник тази безмерна любознателност спрямо заобикалящия го свят. Живият интерес на учащия е следствие на индивидуалния подход – вместо да представлява беземоционално предаване на сублимирана материя, методът насърчава креативността, рефлексията и диалога. Именно експериментът е вечният спътник на усъвършенстването на уменията, който остава незаменим другар във всяка една житейска ситуация. Педагогът, както следва и от произхода на самата дума, изпълнява ролята на водач, винаги готов да подкрепи и напътства своя ученик. Непоколебимият му авторитет не поражда взаимоотношения от типа ръководител – подчинен, а напротив: новообразуваната симбиоза създава предпоставки за обмяна на опит и идеи, което в действителност е квинтесенция на обучението.

Както човекът е микрокосмос, център на всичко, що се случва около него, така и учението е идеал, съдържащ в себе си отговорите на всички съдбонос-

---

¹ Студентът бе удостоен със специалната награда в Четвъртия конкурс за педагогическо есе на тема „Учителят – истинският будител“, организиран от Студентския клуб „Мисия учител“ при Бургаския свободен университет.

ни въпроси. „Човекът е обречен да бъде свободен“², както следва от философията на Сартр, насочвайки към изключителната същност на свободната ни воля; според него сме свободни да се учим от своите грешки, и да ги пренебрегваме, за да ги повторим отново. Въпреки непостижимостта на абсолютното познание, стремежът към неговото достигане е упражнение на вътрешната кротост, смирение пред лицето на неизбежното разочарование – пътят към съвършенството лежи през признаването на многобройните ни недостатъци, които обаче са естествена част от нас. Познанието за собствените ни желания и способности оформя представата за това каква роля заема индивидът в обществото и какво очаква да получи от взаимодействието си с него. Чрез поставянето на цели, изискващи всецяла самоотдаденост, личността развива в себе си стоическа непоколебимост: „Душата добива цвета, в който са обагрени мислите“.³

За жалост трудно може да се отрече, че живеем във времена на нарастващ хедонизъм, когато удоволствието е по-достъпно от всякога. Човешкият разум е най-величественият инструмент, който някога е съществувал, точно понеже силата му извира от невероятната способност да придава смисъл на иначе тленния предметен свят, който е способен да зашемети със заслепяващия блясък на своите витрини слабите духом „минувачи“ на живота, първоначално изневерили на някога присъщите им идеали и впоследствие поели по един нежелан и нетипичен за тях път. Тези хора претърпяват една гротескна генерализация, доброволно лишавайки се от критичното мислене, лекомислено заменяйки красотата на комплексното в името на кухото удобство на прозаичното. Доминирането на тривиалното в бита неизбежно води до постепенния негов упадък и съвсем скоро се оказва, че единственият цвят, преобладаващ в тази някога пъстра палитра, е сиво.

Изгуби ли се крехката искра на вътрешния авантюризм, настъпва безпробудна стагнация, водеща до изключително безразличие спрямо всичко, което е било способно да ни вълнува, да предизвиква неповторими чувства и да ни мотивира да продължаваме напред. Човекът се пренасища със собствената си рутина, без да е в състояние да намери изход от този бездънен лабиринт на всепоглъщаща апатия – предишните интереси се заличават, а бъдещите престават да се формират. Загубата на стремежа към саморазвитие води до атрофия на дисциплината и самата личност. Напразните опити на душата да открие своеобразно утешение създава безкраен цикъл на страдание, свързан с признаването на своята безпомощност.

Липсата на усилие и интерес от страната на примирения индивид го обезличава, прави го невъзприемчив към негласния език на нравственото, чиято красота се усеща единствено чрез сърцето. Тълпата избледнява на фона на тези светли единици: истинските будители, посветили цялото си съществуване

---

² Жан-Пол Сартър, „Екзистенциализъм и човешките емоции“

³ Марк Аврелий

на една висша цел. Подобно на делото на митичния Прометей, благородният им труд носи избавление от мрака на невежеството, давайки ни надежда за едно по-перспективно и по-щастливо бъдеще.

Един образ, с вековете утвърдил се в колективното съзнание като възпеление на цялата възрожденска епоха, продължава и в наши дни да подтиква хората към себепознанието, което е от ключово значение за запазване на самобитността. Ценностите на Паисий Хиландарски, чиято личност е заслужено възпята от творците и самата история, наподобяват тези на библейските персонажи: мотивацията му е искрена, трудът – самоотвержен, а вярата – непоколебима. „История славянобългарска“ е изповед на автора в контекста на времена, безмилостни към българина, вече започнал самолично да се отрича от собствените си корени. Спасителната сила на словото, вложена от Паисий, отваря нова страница в историята на българското общество.

Въпреки всичко, благодарността към нашите учители следва да се изразява не само с думи, но най-вече с дела. Вечен призив за това носи надписът на Галатанското училище в Котел, основано през 1869 година: „Помогни ми да тя възвися“. Когато човек непрекъснато показва получените знания и се стреми да разшири своя кръгзор, той директно влияе на света. Това предписание е завет на поколение, вярващо, че потомците им ще продължат делото на разума. Делото, спасило цял народ.